

**Scenariusze zajęć edukacyjnych  
dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych  
na temat honorowego krwiodawstwa.**

**TWA JA, KREW  
MOJE ŻYCIE**

**[www.twojakrew.pl](http://www.twojakrew.pl)**

Materiały powstały pod nadzorem merytorycznym Narodowego Centrum Krwi  
w ramach programu zdrowotnego Ministra Zdrowia pn.:  
„Zapewnienie samowystarczalności Rzeczypospolitej Polskiej  
w zakresie krwi, jej składników i produktów krwiopochodnych”.

## INFORMACJE WPROWADZAJĄCE DO SCENARIUSZY ZAJĘĆ Z UCZNIAMI



Zaproponowane scenariusze zajęć edukacyjnych dedykowane są uczniom szkół ponadgimnazjalnych w ramach kampanii społecznej „***Twoja krew – Moje życie***”.

Celem tych zajęć jest przygotowanie młodzieży do podjęcia świadomej decyzji o zostaniu dawcą krwi, przełamaniu stereotypów i upowszechnianiu idei honorowego krwiodawstwa wśród swoich bliskich.

Aktualna podstawa programowa dla szkół ponadgimnazjalnych umożliwia realizację tematyki honorowego krwiodawstwa w powiązaniu z treściami nauczania przedmiotów takich jak: biologia, edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie fizyczne, etyka, wychowanie do życia w rodzinie oraz podczas godzin wychowawczych.

Proponujemy do wyboru dwa warianty scenariuszy opartych na aktywizujących metodach pracy. Zastosowanie takich metod pozwoli uczniom aktywnie włączyć się do zajęć, zaprezentować posiadaną wiedzę i własne przekonania na temat honorowego krwiodawstwa. Nauczyciel ma okazję dowiedzieć się jakie są nastawienia uczniów do omawianego zagadnienia, czy doceniają jego znaczenie społeczne oraz jak sami oceniają własną gotowość do bycia honorowym krwiodawcą w momencie osiągnięcia pełnoletniości. Wie również w jakim zakresie powinien uzupełnić wiedzę uczniów oraz czy potrzebne będą dodatkowe działania oddziałujące na ich postawy.

Scenariusz nr 1 opiera się na zastosowaniu powszechnych metod i technik aktywizujących pracy z uczniami, takich jak: „burza mózgów”, dyskusja i quiz. Zadania i treści w tym scenariuszu zostały rozpisane bardzo szczegółowo. Dzięki temu mogą z niego korzystać osoby, które na co dzień nie pracują metodami aktywizującymi, np. pielęgniarki środowiska wychowania i nauczania.

Czas przeznaczony na realizację tego wariantu scenariusza jest ograniczony do 45 minut. Podczas planowania zajęć należy wziąć pod uwagę aktywność grupy

i jej sprawność organizacyjną, ponieważ niektóre ćwiczenia mogą się przedłużyć. Można również przed zajęciami zapytać uczniów co w temacie honorowego krwiodawstwa jest dla nich ważne i jakie mają oczekiwania.

Scenariusz nr 2 jest cyklem trzech zajęć, które mogą być realizowane na części godziny wychowawczej (zajęcia wstępne i zajęcia podsumowujące) oraz jednej pełnej godzinie wychowawczej (zajęcia zasadnicze). W wersji rozszerzonej możliwe jest również zachęcenie uczniów do realizacji projektu uczniowskiego służącego popularyzacji honorowego krwiodawstwa w swoim otoczeniu.

W scenariuszu tym proponujemy wykorzystanie w trakcie zajęć takich metod aktywizujących, jak: praca w grupach, wywiady i metoda meta-planu. Zaproponowana metoda meta-planu służy zdiagnozowaniu określonej sytuacji i sformułowaniu wniosków, które mają doprowadzić do jej poprawy. W naszym wypadku będzie to przeanalizowanie z uczniami jak przedstawia się w naszym kraju gotowość społeczna do oddawania honorowo krwi i jakie warunki mogą tą gotowość zwiększyć. Meta-plan obejmuje cztery kroki pracy uczniów, które mają kolejno odpowiedzieć na następujące pytania :

a/ jak jest,

b/ jak powinno być,

c/ dlaczego nie jest tak jak powinno być,

d/ jakie są wnioski: co może doprowadzić do poprawy sytuacji

Jako narzędzie do pozyskania informacji o przebiegu, efektach i społecznym odbiorze prowadzonych działań proponujemy krótką ankietę ewaluacyjną, która bada wpływ zajęć edukacyjnych na gotowość uczniów do bycia honorowym dawcą krwi w przyszłości.

Życzymy owocnej pracy i zachęcamy Państwa do zgłaszania uwag oraz do dzielenia się własnymi pomysłami w realizacji tematu upowszechniania honorowego krwiodawstwa.

SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI NR 2  
„CZY MOGĘ BYĆ HONOROWYM KRWIODAWCĄ?”



## OPIS PROPONOWANYCH ZAJĘĆ

**Temat:** Czy mogę być honorowym krwiodawcą?

**Czas trwania zajęć:** 90 minut

### Cele:

- Zwrócić uwagę uczniów na konieczność zapewnienia odpowiednich zasobów w banku krwi;
- Przeanalizować z uczniami gotowość do bycia honorowym dawcą krwi: czynniki sprzyjające i ograniczające, warunki określone przez system prawny;
- Wyjaśnić wątpliwości uczniów, które są źródłem obaw ograniczających gotowość do bycia honorowym dawcą krwi.

### Oczekiwane efekty:

- Uczeń wie jakie warunki określają możliwość bycia honorowym krwiodawcą;
- Uczeń potrafi podać argumenty, jak ważne jest oddawanie krwi dla ratowania ludzkiego życia;
- Uczeń potrafi ocenić własną gotowość do bycia w przyszłości honorowym dawcą krwi.

### Metody pracy:

- Wywiady;
- Metoda meta-planu.

### Pomoce:

- Arkusze papieru i flamastry (uczniowie mogą też pisać na zwykłych kartkach);
- Broszura NCK (dla nauczyciela);
- Film i sprzęt do jego odtworzenia.

## SCENARIUSZ ZAJĘĆ Z UCZNIAMI NR 1

### „Twoja krew – Moje życie” - CZY WARTO BYĆ KRWIODAWCĄ?



Informacje ogólne	
<b>Temat</b>	<b>TWOJA KREW, MOJE ŻYCIE - CZY WARTO BYĆ KRWIODAWCĄ?</b>
<b>Adresat zajęć</b>	Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych (praca w grupach ok. 20 – 30 osobowych)
<b>Miejsce realizacji zajęć</b>	Zajęcia mogą być realizowane w szkołach ponadgimnazjalnych zgodnie z podstawą programową przedmiotów takich jak: biologia, edukacja dla bezpieczeństwa, wychowanie fizyczne, etyka, wychowanie do życia w rodzinie oraz podczas godzin wychowawczych
<b>Czas realizacji zajęć</b>	45 minut
<b>Zakres treści</b>	Funkcje krwi, czynniki wpływające na wzrost zapotrzebowania na krew, sytuacje zwiększające zapotrzebowanie na krew, cechy dawcy, korzyści z oddawania krwi, stereotypy związane z honorowym krwiodawstwem
<b>Cel główny</b>	Kształtowanie aktywnej i świadomej postawy wobec honorowego krwiodawstwa Upowszechnianie przez młodzież idei honorowego krwiodawstwa wśród swoich bliskich
<b>Cele szczegółowe</b>	<b>Wiadomości zapamiętane</b> Po zakończeniu zajęć uczniowie: - wymieniają funkcje krwi - definiują pojęcia „donacja”, „autotransfuzja”, „afereza”
	<b>Wiadomości zrozumiane</b> Po zakończeniu zajęć uczniowie: - przedstawiają czynniki i sytuacje wpływające na wzrost zapotrzebowania na krew

		- określają korzyści krwiodawstwa dla dawcy i biorcy
	<b>Umiejętności</b>	Po zakończeniu zajęć uczniowie: <ul style="list-style-type: none"> <li>- charakteryzują kandydata na dawcę krwi</li> <li>- określają miejsca, w których można oddać krew</li> <li>- przekazują podstawowe informacje osobom z bliskiego otoczenia</li> </ul>
	<b>Postawy</b>	Po zakończeniu zajęć uczniowie: <ul style="list-style-type: none"> <li>- argumentują znaczenie krwiodawstwa dla jednostki i społeczeństwa</li> <li>- dowodzą potrzebę upowszechniania honorowego krwiodawstwa</li> </ul>
<b>Metody i techniki pracy</b>	„burza mózgów”, dyskusja, emisja filmu/ mini-wykład, quiz	
<b>Formy pracy</b>	Indywidualna, grupowa, zbiorowa całą klasą	
<b>Środki dydaktyczne</b>	tablica lub flipchart papier kartki samoprzylepne flamastry, pisaki taśma klejąca, spinacze lub pinezki zwykłe, magnetyczne film i sprzęt do jego odtworzenia broszura NCK karta pracy – Quiz (załącznik nr 1) ankieta ewaluacyjna (załącznik nr 2)	

<b>Literatura</b>	1. Program Zdrowotny „Zapewnienie samowystarczalności Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie krwi, jej składników i produktów krwiopochodnych”, <a href="http://www.mz.gov.pl">http:// www.mz.gov.pl</a> ; 2. Ustawa z dnia 22 sierpnia 1997 r. o publicznej służbie krwi (Dz. U. z 1997 r. Nr 106, poz. 681 z późn. zm.); 3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2008 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz. U. z 2009 r. Nr 4, poz. 17); 4. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 18 kwietnia 2005 r. w sprawie warunków pobierania krwi od kandydatów na dawców krwi i dawców krwi (Dz. U. z 2005 r. Nr 79, poz. 691 z późn. zm.)			
<b>Przebieg lekcji</b>				
<b>Tok lekcji</b>	<b>Zadania</b>	<b>Treści</b>	<b>Czas trwania</b>	<b>Uwagi organizacyjno-metodyczne</b>
<b>Faza wstępna</b>	Przedstaw temat i wyjaśnij cele zajęć. Zapisz je na tablicy lub flipcharcie.	Wyjaśnij uczniom, że dzisiejsza lekcja dotyczy krwiodawstwa oraz jego znaczenia dla każdego człowieka i dla społeczeństwa.	3 min.	Poinformuj uczniów, że podczas lekcji będą omawiać część kwestii zbiorowo, a część w trakcie pracy w grupach.
<b>Faza realizacji</b>	<b>ĆWICZENIE 1</b>  Rozdaj uczniom małe karteczki i poproś, aby zapisali na nich 1 skojarzenie ze słowem KREW.  W tym czasie podziel tablicę lub flipchart na 3 części i poproś uczniów, aby nakleili swoje karteczki pogrupowane zgodnie z kluczem:  KREW – skojarzenia pozytywne,  KREW – skojarzenia neutralne,  KREW – skojarzenia negatywne.  Zapytaj uczniów czy KREW kojarzy im się z LEKIEM i dlaczego TAK lub NIE?	<u>Krew:</u> Życie, ratunek, zdrowie, śmierć, wypadek, szpital, płyn ustrojowy, badania, igła, strzykawka, grupa krwi, transfuzja, hemoglobina, osocze, erytrocyty, leukocyty, płytki, krążenie, układ krwionośny, medycyna, pobieranie, cierpienie, ból, centra krwiodawstwa, itd.	3 min.	Wskaż skojarzenia, które pojawiają się najczęściej i określ, z którą grupą są one związane.  Podkreśl, że krew jest najcenniejszym i najdroższym z leków, jakim dysponuje medycyna.
	<b>ĆWICZENIE 2</b>  Zadaj uczniom pytanie: JAKIE FUNKCJE	<u>Funkcje krwi:</u> • transportowa: nieustannie dostarcza do wszystkich komórek tlen i substancje odżywcze, odprowadza	3 min.	Po spisaniu funkcji podanych przez uczniów, jeśli to konieczne

	<p>PEŁNI KREW W ORGANIZMIE CZŁOWIEKA?</p> <p>Odpowiedzi uzyskane od uczniów poprzez „burzę mózgów” spisz na tablicy, bądź flipcharcie.</p>	<p>z komórek produkty przemiany materii, przenosi związki biologiczne np. hormony zapewniając tym samym łączność pomiędzy poszczególnymi narządami ustroju</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· obronna: hamuje krwawienia, jest barierą dla wirusów, bakterii</li> <li>· utrzymuje stałość składu środowiska wewnętrznego organizmu m.in. poprzez regulację ilości wody, soli, białek, pH</li> </ul>		<p>uzupełnij je i podkreśl fakt, że krew może być wytwarzana tylko przez organizm człowieka.</p>
	<p><b>ĆWICZENIE 3</b></p> <p>Podziel uczniów na 5 grup i daj każdej grupie jeden z poniższych problemów do dyskusji:</p> <p>1. CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA WZROST ZAPOTRZEBOWANIA NA KREW.</p> <p>2. W JAKICH SYTUACJACH POTRZEBNA JEST KREW DO PODANIA DRUGIEMU CZŁOWIEKOWI?</p> <p>3. KTO MOŻE BYĆ DAWCĄ KRWI?</p> <p>4. KTO NIE MOŻE LUB NIE POWINIEN ODDAWAĆ KRWI?</p> <p>5. UPRAWNIENIA DLA HONOROWYCH DAWCÓW KRWI?</p> <p>Rozdaj grupom kartki i flamastry.</p> <p>Poproś, aby każda z grup zapisała swoje odpowiedzi.</p> <p>Następnie poproś, aby jedna osoba z każdej grupy zaprezentowała odpowiedzi na forum.</p>	<p><u>1. Jakie czynniki wpływają na wzrost zapotrzebowania na krew:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· rozwój medycyny, umożliwiający ratowanie ludzi już od życia płodowego do późnej starości</li> <li>· coraz bardziej udoskonalany system ratownictwa medycznego</li> <li>· rozwój kardiochirurgii</li> <li>· wzrost zachorowań na nowotwory</li> <li>· starzenie się społeczeństwa</li> <li>· okres wakacyjny - migracja dawców, okres urlopowy oraz większa ilość wypadków</li> <li>· poprawa dostępności do świadczeń medycznych</li> </ul> <p><u>2. W jakich sytuacjach potrzebna jest krew do podania drugiemu człowiekowi?</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· niektóre operacje</li> <li>· wypadki, oparzenia, urazy</li> <li>· choroby z zaburzeniami krzepnięcia</li> <li>· choroby onkologiczne</li> <li>· katastrofy</li> <li>· klęski żywiołowe</li> <li>· zamachy terrorystyczne</li> <li>· masowe poparzenia</li> <li>· misje wojskowe i działania wojenne</li> </ul> <p><u>3. Kto może być dawcą krwi?</u></p> <p>Osoby w wieku od 18 do 65 roku życia:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· które ważą co najmniej 50 kilogramów</li> <li>· u których w ciągu ostatnich 6 miesięcy nie wykonano akupunktury, tatuażu, przekucia uszu lub innych części ciała</li> <li>· które w ciągu ostatnich 6 miesięcy nie miały wykonanych żadnych zabiegów operacyjnych i endoskopowych</li> <li>· które w ciągu ostatnich 12 miesięcy nie były leczone</li> </ul>	<p>15 min.</p>	<p>Zachęcaj inne grupy do uzupełniania odpowiedzi.</p> <p>Koryguj wypowiedzi.</p> <p>Z odpowiedzi uczniów postaraj się wyodrębnić stereotypy dotyczące oddawania krwi i zapisz je na tablicy lub flipcharcie.</p> <p>Wyjaśnij pojęcia:</p> <p><b>donacja</b> (łac. donatio) dar, darowizna, fundator, ofiarodawca</p> <p><b>autotransfuzja</b> (inaczej transfuzja autologiczna) – przetoczenie własnej krwi, po uprzednim jej pobraniu</p> <p><b>afereza</b> – zabieg odseparowania z pełnej krwi poszczególnych jej składników i pozyskiwanie koncentratu płytek krwi, osocza, krwinek czerwonych lub białych</p> <p>Lista przeciwwskazań do oddawania krwi określona jest w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 18 kwietnia 2005 r. w sprawie warunków pobierania krwi od kandydatów na dawców</p>



		<p>krwią i preparatami krwiopochodnymi</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· które są zdrowe, nie zażywają leków (za wyjątkiem suplementów diety, leków antykoncepcyjnych i hormonalnych przyjmowanych w okresie menopauzy)</li> </ul> <p><u>4. Kto nie może lub nie powinien oddawać krwi?</u>  <b>Przeciwwskazania czasowe</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· wykonanie tatuażu, przekłucie uszu lub innych części ciała</li> <li>· przejście niektórych zabiegów diagnostycznych i leczniczych</li> <li>· leczenie krwią lub jej składnikami w ciągu ostatnich 6 miesięcy</li> <li>· usunięcie zęba, leczenie kanałowe, drobne zabiegi chirurgiczne do 7 dni</li> <li>· ciśnienie krwi, które nie mieści się w granicach 90/60 – 180/100 mm Hg</li> <li>· przebyta niedawno infekcja, grypa</li> <li>· gorączka</li> <li>· przyjmowanie antybiotyków</li> <li>· okres miesiączkowania</li> </ul> <p><b>Przeciwwskazania stałe</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· poważne, przewlekłe, nawracające choroby układu krążenia, układu pokarmowego, oddechowego, moczowego, nerwowego</li> <li>· choroby zakaźne np. Wirusowe Zapalenie Wątroby typu A, B lub C</li> <li>· cukrzyca</li> <li>· nosicielstwo wirusa HIV i zespół nabytego upośledzenia odporności (AIDS)</li> <li>· ryzykowne zachowania seksualne szczególnie narażone na zakażenie chorobami przenoszonymi drogą krwi (narkomania, prostytutka, częste zmiany partnerów seksualnych)</li> <li>· choroby psychiczne</li> <li>· ostateczną decyzję o zakwalifikowaniu do oddania krwi podejmuje lekarz</li> </ul> <p><u>5. Uprawnienia dla Honorowych Dawców krwi?</u>  Honorowym Dawcom krwi przysługują uprawnienia. Szczegółowe informacje znajdują się w broszurze informacyjnej, na stronach internetowych:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· <a href="http://www.nck.gov.pl">www.nck.gov.pl</a></li> </ul>	<p>krwi i dawców krwi (Dz. U. z 2005 r. Nr 79, poz. 691 z późn. zm.)</p>
--	--	---	--

		<p>· <a href="http://www.twojakrew.pl">www.twojakrew.pl</a> oraz na stronach internetowych Regionalnych Centrów Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa</p>		
	<p><b>ĆWICZENIE 4</b></p> <p>Poproś uczniów, aby stworzyli pary.</p> <p>Rozdaj każdej parze quiz (karta pracy nr 1) i poproś o zaznaczenie poprawnych ich zdaniem odpowiedzi.</p> <p>Omów z uczniami quiz na forum odnosząc się do każdego stwierdzenia.</p>	<p>KARTA PRACY - QUIZ (ZAŁĄCZNIK NR 1) <u>Funkcjonujące stereotypy:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· <b>Oddając krew można się zarazić</b> – krew pobierana jest sprzętem jednorazowego użytku, przez profesjonalistów i w warunkach zapewniających sterylność.</li> <li>· <b>Oddawanie krwi uzależnia</b> – oddawanie krwi nie powoduje uzależnienia ani efektów ubocznych.</li> <li>· <b>Oddawanie krwi powoduje zmianę wagi ciała</b> – nie ma na to obecnie dowodów naukowych</li> <li>· <b>Biorca przejmuję cechy dawcy</b> – nie ma na to obecnie dowodów naukowych.</li> <li>· <b>Aby oddać krew, trzeba znać swoją grupę</b> – nie jest to wymagane. Potencjalny dawca krwi jest poddawany kontroli medycznej, a grupa krwi jest ustalana po pobraniu.</li> <li>· <b>Za oddanie krwi dostaje się pieniądze</b> – Ustawa o publicznej służbie krwi określa krwiodawstwo w Polsce jako dobrowolne i honorowe, zatem krew oddaje się nieodpłatnie. Wartość krwi jest nieprzeliczalna na pieniądze, to dar człowieka dla człowieka w celu ratowania życia i przywracania zdrowia. Pomimo to są ustalone przywileje dla krwiodawców, które stanowią pewną wartość. Mają jednak z założenia pełnić rolę motywacyjną oraz ułatwiającą uczestniczenie w krwiodawstwie.</li> <li>· <b>Krew należy oddawać jedynie na apel</b> – krew należy oddawać regularnie, ponieważ tak tworzą się jej zapasy, niezbędne do wykorzystania nie tylko w różnych nagłych sytuacjach, a przede wszystkim do systematycznego realizowania leczenia najcięższych chorób przewlekłych.</li> <li>· <b>Można oddać dowolną ilość krwi</b> – jednorazowo pobierana jest najczęściej jedna jednostka pełnej krwi, czyli 450 ml. Mężczyzna może w ciągu roku oddać krew 6 razy a kobieta 4 razy – nie częściej niż co 8 tygodni.</li> <li>· <b>Na oddawanie krwi należy przychodzić na czczo</b> – do oddania krwi należy zgłosić się wypoczętym, po lekkim niskotłuszczowym posiłku. Unikać potraw tłustych, które mogą spowodować, że krew będzie lipemiczna (przetłuszczona) i nie będzie nadawała się do celów</li> </ul>	<p>10 min.</p>	<p>Zachęć uczniów do udziału w dyskusji.</p> <p>Zapytaj, które stwierdzenia sprawiły im najwięcej problemu.</p> <p>Wyjaśnij wątpliwości.</p> <p>Skoryguj błędy.</p> <p>Pamiętaj, że nie musisz wchodzić w rolę eksperta, który na temat krwiodawstwa wie wszystko</p> <p>Powinieneś być przewodnikiem, doradcą, który może zgłębiać i rozwiązywać problemy razem z uczniami.</p>

		<p>leczniczych. Przed oddaniem należy pić dużo wody lub soków owocowych. Pół godziny przed oddaniem krwi nie należy palić papierosów. Nie należy przychodzić do oddania krwi po spożyciu alkoholu i/ lub środkach zmieniających nastrój.</p>										
	<p>Wyświetl film lub przeprowadź mini-wykład porządkujący informacje.</p>	<p>FILM Oddanie krwi jest bezpieczne. Wystarczy poświęcić około godziny, by komuś uratować życie. Krew oddaje się nieodpłatnie (honorowo), dobrowolnie i bezinteresownie. Potencjalnym biorcą krwi może być każdy z nas. Miejsca gdzie można oddać krew to:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· Regionalne Centra Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa</li> <li>· Oddziały Terenowe Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa</li> <li>· Wojskowe Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa</li> <li>· Centrum Krwiodawstwa i Krwiolecznictwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych oraz akcje krwiodawstwa wyjazdowe</li> </ul>	7 min.									
<b>Faza podsumowująca</b>	<p><b>Praca domowa</b> Poproś uczniów, aby zapoznali się z:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>· grupami krwi swoich bliskich (rodziców, opiekunów, rodzeństwa, dziadków, innych współmieszkańców) i przeanalizowali, które grupy występują najczęściej</li> <li>· adresem najbliższego punktu medycznego, w którym można oddać krew</li> </ul>	<p>Procentowy udział grup krwi w populacji polskiej:</p> <table style="width: 100%; border: none;"> <tr> <td>AB Rh- 1%</td> <td>AB Rh+ 7%</td> </tr> <tr> <td>B Rh- 2%</td> <td>B Rh+ 15%</td> </tr> <tr> <td>O Rh- 6%</td> <td>O Rh+ 31%</td> </tr> <tr> <td>A Rh- 6%</td> <td>A Rh+ 32%</td> </tr> </table>	AB Rh- 1%	AB Rh+ 7%	B Rh- 2%	B Rh+ 15%	O Rh- 6%	O Rh+ 31%	A Rh- 6%	A Rh+ 32%	1 min.	
	AB Rh- 1%	AB Rh+ 7%										
	B Rh- 2%	B Rh+ 15%										
O Rh- 6%	O Rh+ 31%											
A Rh- 6%	A Rh+ 32%											
<p><b>Ewaluacja</b> Rozdaj każdemu uczniowi ankietę ewaluacyjną i poproś o jej anonimowe wypełnienie.</p>	<p>ANKIETA EWALUACYJNA - ZAŁACZNIK NR 2</p>	2 min.	<p>Po zajęciach przeanalizuj odpowiedzi z ankiety ewaluacyjnej i na tej podstawie dokonaj ewentualnej modyfikacji kolejnych zajęć</p>									
<p>Podaj źródła dodatkowych informacji (literaturę, adresy stron internetowych)</p>	<p><a href="http://www.nck.gov.pl">www.nck.gov.pl</a> <a href="http://www.ihit.waw.pl">www.ihit.waw.pl</a> <a href="http://www.twojakrew.pl">www.twojakrew.pl</a></p>	1 min.										



## PRZEBIEG ZAJĘĆ

### 1. Zajęcia wstępne (ok. 15 min.)

- W trakcie lekcji wychowawczych nauczyciel sygnalizuje problem, który chciałby przedyskutować z uczniami na jednej z następnych lekcji (np. za dwa tygodnie). Chodzi o gotowość do oddawania honorowo krwi.

W Polsce mamy gorsze wskaźniki w tym zakresie w porównaniu z innymi krajami europejskimi: na 1000 osób przypadają 32 jednostki krwi, natomiast w krajach Europy Zachodniej ponad 50.

- Nauczyciel proponuje, aby uczniowie spróbowali zbadać to zagadnienie. Zachęca kilku zainteresowanych tym uczniów do przygotowania pytań i przeprowadzenia wywiadów na temat postaw społecznych wobec honorowego krwiodawstwa w swoim otoczeniu (rodzina, koledzy, sąsiedzi, placówka służby zdrowia, jeśli są takie możliwości mogą odwiedzić centrum krwiodawstwa).

Przykładowe pytania:

- Czy Ty lub ktoś z Twojej rodziny oddawał już kiedyś krew honorowo. Tak/ Nie - jakie były powody?;
- Czy Twoim zdaniem powinno się popularyzować honorowe krwiodawstwo. Dlaczego?;
- Co Twoim zdaniem jest przeszkodą w byciu honorowym krwiodawcą, a co jest czynnikiem sprzyjającym, co by w tym pomogło?.

**Uwaga:** Jeśli nikt z uczniów nie wyrazi zainteresowania prowadzeniem wywiadów, nauczyciel może poprosić wszystkich uczniów, aby poszukali w prasie, Internecie informacji na ten temat, które zostaną wykorzystane na następnej godzinie wychowawczej.

## **2. Zajęcia zasadnicze dotyczące problemów honorowego krwiodawstwa (ok. 45 min.)**

- Na lekcji wychowawczej uczniowie prezentują wyniki wywiadów dotyczących postaw społecznych wobec honorowego krwiodawstwa przeprowadzonych w swoim środowisku. Jeśli nikt nie prowadził wywiadów przystępują od razu do pracy w grupach.
- Nauczyciel przypomina sygnalizowany na poprzedniej lekcji problem stwierdzonej w Polsce mniejszej gotowości do oddawania honorowo krwi, niż to jest w innych krajach europejskich i proponuje uczniom pracę w grupach 5-6 osobowych z zastosowaniem metody meta-planu:

### **➤ JAK JEST:**

- Uczniowie przygotowują w grupach krótki opis **postaw społecznych** odnośnie honorowego krwiodawstwa na podstawie prezentowanych wywiadów lub swoich własnych odczuć i obserwacji.
- Nauczyciel przedstawia uczniom **obowiązujące przepisy prawne** określające: kto i w jakich warunkach może być honorowym dawcą krwi (zgodne z danymi z Broszury NCK).

### **➤ JAK POWINNO BYĆ:**

- Uczniowie przygotowują własną wizję dotyczącą honorowego krwiodawstwa, przytaczając argumenty na rzecz oddawania krwi dla ratowania życia innych ludzi. Argumenty przedstawione przez uczniów uzupełniane są przez nauczyciela.
- Nauczyciel przekazuje informacje, których zabrakło w wypowiedziach uczniów, w tym np. problemy z niedoborem krwi o szczególnych parametrach (rzadka grupa krwi), szczególne zapotrzebowanie na krew w okresie wakacji i inne.

### **➤ DLACZEGO NIE JEST TAK JAK POWINNO BYĆ:**

- Uczniowi starają się przedstawić przeszkody i bariery w zakresie honorowego krwiodawstwa na podstawie wywiadów oraz własnych przemyśleń i doświadczeń.

Przykładowe bariery:

*Lęki i obawy:* przed zakażeniem, przed nakłuciem, obawa, że osłabi to organizm, obawa, że organizm przyzwyczai się i nie będzie można przestać oddawać krew;

*Trudności organizacyjne:* brak czasu, trudny dostęp do miejsca gdzie można oddać krew;

*Brak zainteresowania potrzebami innych ludzi:* przekonanie, że to służba zdrowia ma ratować życie, niedocenywanie wartości krwi w sytuacji zagrożenia życia, „znieczulica”;

*Brak wiedzy o tym kto może być honorowym krwiodawcą:* mała dostępność informacji i in.;

- Nauczyciel stara się wyjaśnić zasygnalizowane wątpliwości uczniów szczególnie jeśli chodzi o bezpieczeństwo przy oddawaniu krwi (na podstawie Broszury NCK).

#### ➤ **WNIOSKI:**

- Nauczyciel zapowiada, że wnioskami z przeprowadzonej przez uczniów zajmą się na następnej lekcji (*gdyby praca w grupach przebiegała wyjątkowo szybko i pozostał czas na posumowania można je przeprowadzić bezpośrednio po lekcji*).
- Proponuje, aby uczniowie zastanowili się jakie informacje powinny dotrzeć do społeczeństwa - potencjalnych krwiodawców, aby zabezpieczyć potrzeby społeczne w omawianym zakresie. Sugeruje, aby przygotowali się w ten sposób do kontynuowania dyskusji na następnej lekcji.

### **3. Zajęcia podsumowujące (ok. 30 min.)**

- Na kolejnej godzinie wychowawczej nauczyciel proponuje kontynuację pracy w grupach, w trakcie której uczniowie próbują określić jakie informacje mogłyby pomóc w upowszechnianiu honorowego krwiodawstwa uwzględniając aspekt osobisty: jakie informacje mnie pomogłyby w podjęciu decyzji o byciu honorowym krwiodawcą.
- Uczniowie podają również swoje pomysły komu i w jakiej formie te informacje powinny być przekazywane, aby sytuacja banku krwi się poprawiła.
- Jako podsumowanie można zaprezentować uczniom materiał filmowy przygotowany przez NCK.
- **Ewaluacja:** Na zakończenie prosimy uczniów, aby ocenili czy zajęcia wpłynęły na ich gotowość do bycia honorowym dawcą krwi w przyszłości (ankieta ewaluacyjna – załącznik nr 2).

**Uwaga:** Uczniom, którzy zdecydowali się na prowadzenie wywiadów na temat postaw społecznych wobec honorowego krwiodawstwa można zaproponować realizację projektu uczniowskiego. Zainteresowani uczniowie przygotowują wybrany przez siebie rodzaj prezentacji lub kampanii informacyjnej (prezentacja multimedialna, ulotki, plakaty, happening, stoisko informacyjne w trakcie imprezy szkolnej lub środowiskowej) która ma dostarczyć informacji i argumentów na rzecz honorowego krwiodawstwa wybranej grupie odbiorców: koledzy ze szkoły, rodzice, środowisko wsi czy osiedla i in. (informacje przygotowują na podstawie Broszury NCK). Po konsultacjach z nauczycielem, w tym nauczycielem biologii, pielęgniarką - przeprowadzają prezentację dla wybranej grupy zakończoną ewaluacją. Może być to sondaż na temat: czy prezentacja zainteresowała odbiorców?, czy udział

#### SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI

#### W RAMACH KAMPANII „**Twoja krew – Moje życie**”

Szkoła przed podjęciem działań w ramach kampanii „**Twoja krew – Moje życie**”, prowadzonej przez Narodowe Centrum Krwi, powinna poinformować o tym rodziców, zasięgnąć ich opinii w tej sprawie i wyjaśnić ewentualne wątpliwości. Proponujemy zarezerwować czas (ok. 15-20 min.) na jednym ze spotkań z rodzicami, aby przekazać odnośne informacje i odpowiedzieć na pytania i wątpliwości. Warto zaprosić na tę część spotkania pielęgniarkę szkolną, aby wspierała nauczyciela przy udzielaniu odpowiedzi na pytania rodziców. Informacje na temat honorowego krwiodawstwa można znaleźć na stronie internetowej [www.twojakrew.pl](http://www.twojakrew.pl)

Proponujemy, aby krótkie, rzeczowe informacje przekazane rodzicom dotyczyły następujących obszarów:

- kampanii „**Twoja krew – Moje życie**”,
- *potrzeb społecznych* uzasadniających konieczność prowadzenia takich kampanii,
- celów wychowawczych jakie chce osiągnąć szkoła uczestnicząc w kampanii,

- oraz warunków zapewniających bezpieczeństwo honorowych dawców krwi, którymi w przyszłości stać się mogą dzieci uczestników spotkania czy oni sami.

Po przekazaniu tych informacji konieczne jest zachęcenie rodziców do wyrażenia swojej opinii w tej sprawie, zgłoszenia ewentualnych pytań i wątpliwości.

Poniżej przedstawiamy propozycję treści do przekazania rodzicom w ramach spotkania informacyjnego.

### **1. Informacja o kampanii „Twoja krew – Moje życie”**

Szkoła planuje włączyć się do kampanii społecznej „**Twoja krew – Moje życie**” prowadzonej przez Narodowe Centrum Krwi. Stanowi ona element Programu Zdrowotnego Ministerstwa Zdrowia pn „Zapewnienie samowystarczalności Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie krwi, jej składników i produktów krwiopochodnych”. Kampania skierowana jest do wszystkich osób, zainteresowanych upowszechnianiem honorowego krwiodawstwa w Polsce. Zamierzamy zrealizować zajęcia informacyjne z uczniami. Przykładowe scenariusze zajęć znajdują się na stronie internetowej NCK.

### **2. Potrzeby społeczne odnośnie honorowego krwiodawstwa**

Popularyzowanie honorowego krwiodawstwa wynika z potrzeb nas wszystkich. W Polsce mamy gorsze wskaźniki w tym zakresie w porównaniu z innymi krajami europejskimi: na 1000 osób przypadają 32 jednostki krwi, natomiast w krajach Europy Zachodniej ponad 50. Potrzeba większej ilości osób oddających krew systematycznie, a nie tylko na tzw. „apel”. Wg danych Narodowego Centrum Krwi wzrost zapotrzebowania na krew spowodowany jest wieloma czynnikami, którymi są m.in.:

- rozwój medycyny, umożliwiający ratowanie ludzi już od życia płodowego do późnej starości i poprawa dostępności do świadczeń medycznych;
- coraz bardziej udoskonalany system ratownictwa medycznego;
- rozwój kardiochirurgii;
- wzrost zachorowań na nowotwory;
- starzenie się społeczeństwa;



Problem honorowego krwiodawstwa dotyczy wszystkich nas, ponieważ wszyscy jesteśmy potencjalnymi odbiorcami krwi.

### 3. Cele wychowawcze udziału w kampanii „Twoja krew – Moje życie”

Wbrew temu co często mówią ludzie starsi, ulegając stereotypowym opiniom, młodzież jest zainteresowana realizacją celów prospołecznych. Zadaniem nas, dorosłych jest pomaganie im w znajdowaniu różnych obszarów, w których mogliby, podejmować działania, których celem jest dobro drugiego człowieka. Włączenie się do tej kampanii stwarza taką okazję. Należy jednak podkreślić, że ewentualne wybory czy decyzje w omawianym obszarze dotyczą przyszłego, dorosłego życia naszych uczniów, ponieważ dawcą może być osoba pełnoletnia – pomiędzy 18 a 65 rokiem życia.

### 4. Bezpieczeństwo honorowych dawców krwi

Ponieważ czasami pojawiają się wątpliwości czy honorowe oddawanie krwi nie wiąże się z ryzykiem dla zdrowia warto podać w tej sprawie kilka faktów, które znajdujemy w materiałach Narodowego Centrum Krwi. Pobranie krwi poprzedzone jest badaniem lekarskim, tak, aby tylko osoba w dobrym stanie zdrowia była dopuszczona do oddania krwi. Podczas badania uwzględnia się ogólny wygląd, ciężar ciała (nie może być niższy niż 50 kg), temperaturę, tętno, ciśnienie tętnicze i stan węzłów chłonnych potencjalnego dawcy. Oddając krew nie można się zarazić – krew pobierana jest sprzętem jednorazowego użytku, przez profesjonalistów i w warunkach zapewniających sterylność. Oddawanie krwi nie powoduje uzależnienia, ponieważ organizm produkuje dokładnie tyle krwi ile potrzebuje.

### 5. Pytania i wątpliwości rodziców

w prezentacji/ kampanii zachęcił do honorowego oddawania krwi?

## PROPOZYCJA UZUPEŁNIAJĄCA CYKL ZAJĘĆ NA TEMAT HONOROWEGO KRWIODAWSTWA:



W sytuacji, gdyby uczniowie prezentowali opór przeciwko prowadzeniu zajęć na temat honorowego krwiodawstwa można zaproponować dyskusję, która umiejscowiłaby te działania prospołeczne w ogólnym systemie wartości uczniów.

Nauczyciel może zaproponować pracę w grupach, polegającą na wprowadzeniu hierarchii pewnych cech i zachowań człowieka, które decydują o tym, że inni go cenią.

Zachęcamy uczniów, aby spróbowali uzgodnić trzy pierwsze miejsca cech i zachowań, za które oni najbardziej cenią innych ludzi, z podanych niżej możliwości, dopisując własne propozycje:

- Uprawia sporty ekstremalne
- Zarobił dużo pieniędzy
- Kolekcjonuje dzieła sztuki
- Ma wielu przyjaciół
- Dokonał odkrycia naukowego
- Uratował komuś życie
- Ma elegancki dom i samochód
- Modnie się ubiera
- Pomaga innym bezinteresownie
- Jest mistrzem w jakiejś dziedzinie sportu

Nauczyciel analizuje wraz z uczniami jakie miejsce w tej hierarchii zajmują określenia: „uratował komuś życie” i „pomaga innym bezinteresownie” w odniesieniu do honorowego krwiodawstwa.

## SCENARIUSZ SPOTKANIA Z RODZICAMI

### W RAMACH KAMPANII „Twoja krew – Moje życie”



Szkoła przed podjęciem działań w ramach kampanii „**Twoja krew – Moje życie**”, prowadzonej przez Narodowe Centrum Krwi, powinna poinformować o tym rodziców, zasięgnąć ich opinii w tej sprawie i wyjaśnić ewentualne wątpliwości. Proponujemy zarezerwować czas (ok. 15-20 min.) na jednym ze spotkań z rodzicami, aby przekazać odnośne informacje i odpowiedzieć na pytania i wątpliwości. Warto zaprosić na tę część spotkania pielęgniarkę szkolną, aby wspierała nauczyciela przy udzielaniu odpowiedzi na pytania rodziców. Informacje na temat honorowego krwiodawstwa można znaleźć na stronie internetowej [www.twojakrew.pl](http://www.twojakrew.pl).

Proponujemy, aby krótkie, rzeczowe informacje przekazane rodzicom dotyczyły następujących obszarów:

- kampanii „**Twoja krew – Moje życie**”,
- *potrzeb społecznych* uzasadniających konieczność prowadzenia takich kampanii,
- celów wychowawczych jakie chce osiągnąć szkoła uczestnicząc w kampanii,
- oraz warunków zapewniających bezpieczeństwo honorowych dawców krwi, którymi w przyszłości stać się mogą dzieci uczestników spotkania czy oni sami.

Po przekazaniu tych informacji konieczne jest zachęcenie rodziców do wyrażenia swojej opinii w tej sprawie, zgłoszenia ewentualnych pytań i wątpliwości.

Poniżej przedstawiamy propozycję treści do przekazania rodzicom w ramach spotkania informacyjnego.

#### **6. Informacja o kampanii „Twoja krew – Moje życie”**

Szkoła planuje włączyć się do kampanii społecznej „**Twoja krew – Moje życie**” prowadzonej przez Narodowe Centrum Krwi. Stanowi ona element Programu Zdrowotnego Ministerstwa Zdrowia pn. „Zapewnienie samowystarczalności

Rzeczypospolitej Polskiej w zakresie krwi, jej składników i produktów krwiopochodnych”. Kampania skierowana jest do wszystkich osób, zainteresowanych upowszechnianiem honorowego krwiodawstwa w Polsce. Zamierzamy zrealizować zajęcia informacyjne z uczniami. Przykładowe scenariusze zajęć znajdują się na stronie internetowej NCK.

#### 7. Potrzeby społeczne odnośnie honorowego krwiodawstwa

Popularyzowanie honorowego krwiodawstwa wynika z potrzeb nas wszystkich. W Polsce mamy gorsze wskaźniki w tym zakresie w porównaniu z innymi krajami europejskimi: na 1000 osób przypadają 32 jednostki krwi, natomiast w krajach Europy Zachodniej ponad 50. Potrzeba większej ilości osób oddających krew systematycznie, a nie tylko na tzw. „apel”. Wg danych Narodowego Centrum Krwi wzrost zapotrzebowania na krew spowodowany jest wieloma czynnikami, którymi są m.in.:

- rozwój medycyny, umożliwiający ratowanie ludzi już od życia płodowego do późnej starości i poprawa dostępności do świadczeń medycznych;
- coraz bardziej udoskonalany system ratownictwa medycznego;
- rozwój kardiochirurgii;
- wzrost zachorowań na nowotwory;
- starzenie się społeczeństwa;

Problem honorowego krwiodawstwa dotyczy wszystkich nas, ponieważ wszyscy jesteśmy potencjalnymi odbiorcami krwi.

#### 8. Cele wychowawcze udziału w kampanii „Twoja krew – Moje życie”

Wbrew temu co często mówią ludzie starsi, ulegając stereotypowym opiniom, młodzież jest zainteresowana realizacją celów prospołecznych. Zadaniem nas, dorosłych jest pomaganie im w znajdowaniu różnych obszarów, w których mogliby, podejmować działania, których celem jest dobro drugiego człowieka. Włączenie się do tej kampanii stwarza taką okazję. Należy jednak podkreślić, że ewentualne wybory czy decyzje w omawianym obszarze dotyczą przyszłego, dorosłego życia naszych uczniów, ponieważ dawcą może być osoba pełnoletnia – pomiędzy 18 a 65 rokiem życia.

#### 9. Bezpieczeństwo honorowych dawców krwi

Ponieważ czasami pojawiają się wątpliwości czy honorowe oddawanie krwi nie wiąże się z ryzykiem dla zdrowia warto podać w tej sprawie kilka faktów, które znajdujemy w materiałach Narodowego Centrum Krwi. Pobranie krwi poprzedzone jest badaniem lekarskim, tak, aby tylko osoba w dobrym stanie zdrowia była dopuszczona do oddania krwi. Podczas badania uwzględnia się ogólny wygląd, ciężar ciała (nie może być niższy niż 50 kg), temperaturę, tętno, ciśnienie tętnicze i stan węzłów chłonnych potencjalnego dawcy. Oddając krew nie można się zarazić – krew pobierana jest sprzętem jednorazowego użytku, przez profesjonalistów i w warunkach zapewniających sterylność. Oddawanie krwi nie powoduje uzależnienia, ponieważ organizm produkuje dokładnie tyle krwi ile potrzebuje.

#### 10. Pytania i wątpliwości rodziców

**Quiz****do scenariusza zajęć edukacyjnych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych**

(wersja 45 minutowa)



Przeczytaj poniższe stwierdzenia, a następnie zaznacz kółkiem właściwą Twoim zdaniem odpowiedź.

(P – prawda, F – fałsz, N – nie wiem)

<b>Lp</b> .	<b>Stwierdzenie</b>	<b>Odpowiedź</b>
1.	Każda grupa krwi jest potrzebna	P / F / N
2.	Oddając krew można się zarazić	P / F / N
3.	Przed oddaniem krwi należy zrobić badania krwi indywidualnie	P / F / N
4.	Oddawanie krwi nie uzależnia	P / F / N
5.	Przed oddaniem krwi nie trzeba znać swojej grupy	P / F / N
6.	Za oddanie krwi dostaje się pieniądze	P / F / N
7.	Krew należy oddawać jedynie na apel	P / F / N
8.	Nie można oddać dowolnej ilości krwi	P / F / N
9.	Na oddawanie krwi należy przychodzić na czczo	P / F / N

**Ankieta ewaluacyjna  
do scenariusza zajęć edukacyjnych dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych**



*Prosimy o staranne i anonimowe wypełnienie ankiety. Wasze odpowiedzi i sugestie posłużą edukatorom i organizatorom do udoskonalenia zajęć edukacyjnych.*

**1. Dokończ następujące zdania:**

a. W czasie zajęć uświadomiłam(em) sobie,

że.....

.....

b. W czasie zajęć dowiedziałam(em) się, że

.....

.....

c. Podobało mi się

.....

.....

d. Chciał(a)bym dowiedzieć się więcej o

.....

.....

**2. Czy treści dotyczące krwiodawstwa są dla Ciebie ważne?**

tak

nie

Dlaczego?

.....  
.....

**3. Czy zdecydowałbyś się oddać krew?**

tak

raczej tak

nie wiem

nie

zdecydowanie nie

**4. Czy zajęcia pomogły Ci w tej decyzji?**

tak

raczej tak

nie wiem

nie

zdecydowanie nie

**5. Czy uważasz, że warto o oddawaniu krwi rozmawiać z najbliższymi?**

tak

raczej tak

nie wiem

nie

zdecydowanie nie

*Dziękujemy za wypełnienie ankiety*